

Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi’nde Bilim Tarihinin Yakın Dönem (2003 ve Sonrası) Tarihi

*Melek DOSAY GÖKDOĞAN**

Prof. Dr. Esin Kâhya’ya

Özet

Yazının konusunu, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi’ndeki, ülkemizin ilk bilim tarihi anabilim dalının 2003–2015 yılları arasındaki faaliyeti ve bunların değerlendirmesi oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilim tarihi, kurum tarihi.

Recent History of the Section of History of Science in Ankara University (Between 2003 and 2015)

Abstract

It has been presented that the historical sketch of academic discipline of history of science in Ankara University for the period of thirteen years (between 2003 and 2015) and, evaluated the scientific activities of this academic unit.

Keywords: History of science, history of institution.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi, Felsefe Bölümü, Bilim Tarihi Anabilim Dalı.

İlmi bir kurumun tarihi, orada o zamana kadar bilimsel olarak yapıp edilenlerin dökümünü ve değerlendirmesini yapmaktan ibarettir. Gerisini, sonraki tarihler ve yeni nesiller yapar. Böylece, bu yazının konusunu, daha önce yayınladığımız bir araştırmanın (*Türkiye’de Bilim Tarihi Araştırmalarının Dünü ve Bugünü*, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilim Tarihi Anabilim Dalında Yapılan Çalışmalar, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları: 975-482, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2003) içinde yer alan “Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde Bilim Tarihi Araştırmalarının Başlaması ve Gelişmesi (Kronolojik Bir Bakış) (s. 93- 109) başlıklı makalenin devamı olacak surette, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ndeki Bilim Tarihi Anabilim Dalı’nda 2003 yılından sonraki gelişmeler oluşturacaktır. Bu anabilim dalının mensupları tarafından yaptırılmış lisansüstü tezler ile düzenlenmiş etkinlikler bağlamında değerlendirme yapılacaktır.

2003-2015 yılları arasında Bilim Tarih Anabilim Dalı’nda, Esin Kâhya (2007’de emekli oldu), Melek Dosay Gökdoğan, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir (2013’te Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesine geçti), Yavuz Unat (2009’da Kastamonu Üniversitesine geçti), Ayten Koç Aydın (2006’da Gazi Üniversitesine geçti), Ali Rıza Tosun (2009’da Kastamonu Üniversitesine geçti), İnan Kalaycıoğulları ve Ömer Faik Anlı öğretim üyesi olarak görev yapmışlardır.

Bilim Tarihi Anabilim Dalının başkanlığını, 2003-2005 arasında Prof. Dr. Esin Kâhya, 2005-2008 yılları arasında Prof. Dr. Remzi Demir ve 2008’den bu yana Prof. Dr. Melek Dosay Gökdoğan yürütmüştür.

2003-2015 yılları arasında Bilim Tarihi Anabilim Dalı’nın ev sahipliğinde ya da desteğiyle çeşitli bilimsel toplantılar düzenlenmiştir. Bunlar kronolojik olarak şöyle sıralanırlar:

“Çağdaş Matematiğin Türkiye’ye Girişi ve Salih Zeki” (Konferans), konuşmacılar: Melek Dosay Gökdoğan, Remzi Demir, 19 Nisan 2004, Ankara (DTCF).

“Ölümünün 50. ve Görelilik Kuramının 100. Yıldönümünde Albert Einstein”, (ABC Dershanelerinin Katkısıyla), 18 Nisan 2005, Ankara (DTCF).

“Uygarlık ve Bilim Sempozyumu”, (Bilim ve Ütopya Kooperatifi ile birlikte), 13- 14 Mayıs 2006, Ankara (Milli Kütüphane).

“Türkiye’de Bilim ve Kadın Çalıştayı”, (Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile birlikte), 18- 19 Ekim 2007, Eskişehir.

“Ölümünün 350. Yılında Kâtip Çelebi Paneli”, (Atatürk Kültür Merkezi ile birlikte), 10 Aralık 2007, Ankara (TTK Salonu).

“Türkiye’de Bilim ve Kadın Kongresi”, (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi ile birlikte), 27- 29 Nisan 2009, Eskişehir.

“Türkiye’de Bilim ve İktidar İlişkileri”, 26 Aralık 2009, Ankara (DTCF).

“Ölümünün 30. Yılında Nusret Hızır”, (Bilim ve Bilimsel Felsefe Çevresi ile birlikte), 21 Aralık 2010, Ankara (DTCF).

“Ortaçağ Bilgisayarı: Usturlab Paneli”, 16 Nisan 2011, Ankara (DTCF).

“Aydın Sayılı’nın Doğumunun 100. Yılı Anısına Uluslararası XVI. Yüzyıl Osmanlı Uygarlığı’nda Bilim ve Felsefe Sempozyumu”, (Kastamonu Üniversitesi, Atatürk Kültür Merkezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ile birlikte), 13-15 Kasım 2013, Kastamonu.

“Türkiye’de Akademisyen Olmak”, (*Bilim ve Ütopya* ile birlikte), 29 Mayıs 2014, Ankara (Rektörlük).

“Tanrı Parçacığı Nedir?”, Dr. Ayşe Çağıl (Konferans), 18 Aralık 2014, Ankara (DTCF).

Yüksek Lisans Tezleri

İnan Kalaycıoğulları, “Katip Çelebi’nin Cihannüma Adlı Eserine İbrahim Müteferrika’nın Yaptığı Ekler Doğrultusunda Çağdaş Bilimlerin Türkiye’ye Girişi”, 2003.

Ertan Tağman, “Mustafa ibn Ali el-Muvakkit’in Usturlap Risalesi”, 2007.

Oğuz Tırpanlı, “Osmanlı Felsefe Tarihi ve Bilim Tarihine Materyalist Bir Bakış: Baha Tevfik”, 2008.

Seval Yınılmez, “Osmanlıların Modernleşme Sürecinde ‘Yeni Bilim Anlayışının’ Etkisi: Doğru Felsefesi mi? Fizik mi?”, 2009.

Tuba Uymaz, “Seydi Ali Reis’in Hulasa el-Hey’e (Astronominin Özeti) Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme”, 2009.

Ayşe İlen, “Resimli Gazete’de Teslis-i Zâviye Meselesi”, 2009.

Ali Değirmenci, “Salih Zeki Bey’in Hülâsa-i Hesâb-ı İhtimâlî Adlı Eseri ve Olasılığın Türkiye’ye Girişi”, 2010.

Zeynep Tuba Oğuz, “İsmail Gelenbevi’nin Hisâbü’l-Küsûr Adlı Eserinin El-CEBR VE’l-MUKÂBELE Bölümünün İncelenmesi”, 2010.

Çağlar Karaca, “İbn Haldun’un Mukaddime’sinde Toplumun Yasalarını Keşfeden Bir Düşünce Etkinliği Olarak Tarih”, 2011.

Ercan Salgar, “Pozitivist Felsefede Doğrulama Kavramının Yeri”, 2011.

Harun Çakan, “Aristoteles’in Zooloji Eserlerinin ve Kemalüddin Demiri’nin *Hayâtü’l-Hayevân* Adlı Eserinin İçerik ve Yöntem Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, 2011.

Faruk Akkaya, “Rudolf Carnap’ta Gözlemlenebilirlik Kavramı”, 2012.

İrem Aslan, “Ortaçağ İslâm Dünyasında V. Postulat Geleneği”, 2012.

Vural Başaran, “Balistik İncelemeleri Vasıtasıyla Modern Hareket Kuramlarının Avrupada Gelişmesi ve Osmanlı Devletine Girişi”, 2012.

Gökhan Doğan, “Münif Paşa’nın İlm-i Tedbîr-i Memleket’inin Türk İktisat Tarihindeki Yeri”, 2013.

Masoumeh Hoseyingholizadeh, “Hoca Tahsin Efendi’nin *Psikoloji Yahut İlm-i Rub* Adlı Eseri”, 2013.

Emre Karacaoğlu, “Hüseyin Remzi Bey ve Hüseyin Hüsnü Bey’in *Mikrob* Adlı Yapıtı ve Türk Tıp Bilimine Katkıları”, 2013.

Tarık Tuna Gözütok, “Rifat bin Mehmed Emin’in İlm-i Ahvâl-i Rûh ve Usûl-i Tefekkür Adlı Eserinin Türk Psikoloji Tarihindeki Yeri”, 2013.

Serpil Ahmetkocaoğlu, “Yirmisekiz Çelebizâde Mehmed Said Paşa’nın *Ferâidü’l-Müfredât*’ının Türk Botanik Tarihindeki Yeri”, 2013.

Yavuz Selim Dokumacı, “Mehmet Refik Fenmen’de Motorlu Araçlar”, 2014.

Çiğdem Özbay, “Mustafa Satı el-Husri’nin Etnografya Tarihimizdeki Yeri”, 2014.

Lütfiye Koç Günay, “Mustafa Şekib Tunç ve Ruhیات Geleneği”, 2015.

Mehtap Bağlıoğlu, “Ali Vehbi Türküstün’ün *Mebâdi-i Fenn-i Rüşeym* Adlı Eseri”, 2015.

Doktora Tezleri

Ali Rıza Tosun, “Hüseyin Rıflı Tamani’nin Çalışmaları Işığında Öklid Geometrisi’nin Türkiye’ye Girişi”, 2007.

Bilal Yurtoğlu, “Keşfü’z-Zünûn ve Kâtip Çelebi’nin Bilim Anlayışı”, 2008.

Günseli Naymansoy, “Türkiye’de Bilim Kadınları ve Bilimin Gelişimine Katkıları”, 2008.

İnan Kalaycıoğulları, “Cumhuriyet Dönemi’nde Türkiye’de Bilim”, 2009.

Seda Özsoy, “Kütleçekimi ve Görünmeyen El Kavramlaştırmaları Arasındaki Bağlantı Üzerine Bir Araştırma”, 2013.

Ömer Faik Anlı, “Pozitivizm Sonrası Karşıt-Bilim Tezleri ve XIX. Yüzyıl Bilim İmgisinin Dönüşümü”, 2013.

Mete Cankaya, “Cumhuriyet Dönemi Teknoloji Tarihi (Tarım Alet ve Makineleri, Demir Çelik ve Demiryolu Teknolojileri)”, 2013.

İrfan Elmacı, “Cumhuriyet Dönemi Teknoloji Tarihi (İlaç, Petrol, Kimyevi Gübre Teknolojileri)”, 2013.

Ercan Salgar, “İlerleme’ Kavramının Pozitivist ve Post-Pozitivist Düşüncelerdeki Yeri Üzerine Bir Araştırma”, 2015.

S. Ertan Tağman, “Bir Söylem Kümesi Olarak Açıklamanın Yöntembilimsel ve Tarihsel Temelleri Üzerine Bir Araştırma”, 2014.

Aynur Yetmen, “Zamanın Felsefi Temelleri Üzerine Bir İnceleme”, 2014.

Ayşe İlen Kökçü, “Osmanlılar’da Diferansiyel İntegral Hesap ve Eğitimdeki Yeri”, 2014.

Murat Öner, “Aristoteles Biyolojisinin Yıkılış Süreci”, 2014.

Levent Çankaya, “Ali Sedad’ın “Kavâ'idü't-Tahavülât fi Harekâti'z-Zerrât” Adlı Eseri ve Termodinamiğin Türkiye’ye Girişi”, 2015.

Cüneyt Coşkun, “XVII. Yüzyıl Osmanlı ve Batı Dünyası’nda İktidar-Bilim/İlim İlişkisinin Karşılaştırılması”, 2015.

Tuba Uymaz, “Ptolemaios ve Kopernik Astronomisinin Karşılaştırılması ve Yeni Astronominin Temelleri”, 2015.

Zaman içinde lisansüstü tezlerin sayısının ve çeşitliliğinin çok artması, ülkemizin bu ilk bilim tarihi kurumunun son dönem politikasıyla açıklanabilir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de marjinal kalan disiplin, bu politikayla ani bir sıçrama yaparak ülke genelinde pek çok üniversiteye sirayet etmiş görünmektedir.

2015 yılının güz döneminde, DTCTF Bilim Tarihi Anabilim Dalı mensuplarının girişimiyle, Ankara Üniversitesi’nde Bilim ve Toplum Çalışmaları Anabilim Dalı açılmış ve buraya bağlı tezsiz yüksek lisans programı başlatılmıştır. Dünyada son yıllarda başlayan ve hızla genişleyen, bilimsel gelişmeyi içsel ve dışsal faktörleriyle açıklayarak, bilim ve teknoloji politikalarını buna göre yönlendirmeyi hedefleyen “Bilim ve Toplum Çalışmaları” disiplininin bilim tarihçileri tarafından kurulması ve yüksek lisans programının başlatılması, belki de DTCTF Bilim Tarihi Anabilim Dalının bundan sonraki yönünü belirleyici bir gelişme olacaktır.